

TeamAlert

jongeren met **impact**

Doelgroep analyse: snelheid
bij beginnende bestuurders

Stichting TeamAlert

Jongeren met impact

Lijsterstraat 3-5
3514 TA Utrecht
Tel: 030-2232893
info@teamalert.nl
www.teamalert.nl

Onderzoek en rapportage:
Well Kömhoff & Lieke Kreuzberg

Augustus 2019

© Deze rapportage is eigendom van Stichting TeamAlert te Utrecht. Niets uit dit rapport mag worden gereproduceerd, publicitair worden vrijgegeven of worden uitgevoerd zonder de schriftelijke toestemmingen of de actieve medewerking van Stichting TeamAlert.

Inhoud

Inhoud	3
Aanleiding	4
Snelheid	4
Beweegredenen beginnende bestuurders en snel rijden	4
Handvatten voor ontwikkeling	4
Onderzoeksopzet	5
Doelstelling	5
Onderzoeksdoelgroep	5
Onderzoeksmethode	5
Wervingsprocedure	5
Kenmerken respondenten	5
Meetinstrumenten	6
Dataverwerking & analyse	6
Opvallendheden tijdens het onderzoek	6
Resultaten	7
Inleiding	7
Attitude	7
Motieven	8
Motieven om snel te rijden	8
Persoonlijke motieven om snel te rijden	8
Het sentiment met betrekking tot snel rijden	9
Sociale motieven om snel te rijden	9
De omstandigheden die motiveren om snel te rijden	10
Motieven om zich aan de snelheid te houden	10
Financiële motieven om zich aan de snelheid te houden	11
Sociale motieven om zich aan de snelheid te houden	11
Omstandigheden die motiveren om zich aan de snelheid te houden	12
Conclusie	13
Mogelijke verklaringen	13
Cognitieve dissonantie	14
Levensfase	14
Identiteit versus verantwoordelijkheid	15
De omgeving	15
De Financiën	15
Aanbevelingen voor TeamAlert	16
Factoren om rekening mee te houden	17
Bijlagen	18
Vragenlijst selectie respondenten	18
Sentsitizer	20

Aanleiding

Snelheid

Jonge beginnende bestuurders hebben een relatief hoge kans om betrokken te raken bij een ernstig verkeersongeval. De beginnende bestuurders hebben ruim vier keer meer kans op een ongeluk als bestuurders van 30 tot en met 59 jaar. Een ervaren bestuurder heeft op zijn minst 6 jaar rijervaring of meer dan 100.000 kilometer gereden. Jongeren die op hun 18e in het bezit zijn van het rijbewijs zijn in de meeste gevallen op hun 24ste ervaren bestuurders.

Mogelijk speelt de mentale en fysieke onvolwassenheid, in het bijzonder de beperkte hersenontwikkeling die betrokken zijn bij impulscontrole, reguleren van emoties en dergelijke, de levensstijl: nieuwe dingen uitproberen, graag in gezelschap zijn van vrienden, indruk willen maken en het conformeren aan de groepsrol, het ontbreken van routines en het overschatten van eigen vaardigheden, een rol.

Om deze redenen wil TeamAlert met name onderzoek doen naar het thema snelheid bij deze beginnende bestuurders. Het thema snelheid is ontzettend actueel en er is relatief weinig informatie over beschikbaar.

Door onderzoek uit te voeren krijgt TeamAlert dieper inzicht in de motieven en beïnvloedingsmogelijkheden op dit thema. Op basis van deze kennis kan TeamAlert het projectportfolio uitbreiden en bestaande projecten verbeteren. Hierdoor kunnen de interventies van de projecten van TeamAlert nog beter inspelen op de leefwereld en behoefte van de jongeren waardoor de kans op effectieve gedragsverandering wordt vergroot.

Beweegredenen beginnende bestuurders en snel rijden

TeamAlert wil meer inzicht verkrijgen in de motivatie van beginnende bestuurders om snel te rijden in het verkeer. Om hier het nieuwe project, bestaande projecten en toekomstige projecten nog beter te laten aansluiten op de belevingswereld van jongeren. Door de determinanten van risicogedrag in kaart te brengen, kan hierop worden ingespeeld tijdens de projectontwikkeling.

Handvatten voor ontwikkeling

De uitkomsten van het onderzoek worden gebruikt om een kwalitatief sterk project te ontwikkelen, dat inspeelt op de meest belangrijke factoren die het risicogedrag van de doelgroep bepalen en dat daarmee kansrijk is om dit gedrag positief te beïnvloeden.

Onderzoekopzet

Doelstelling

De onderzoeksdoelstellingen van dit onderzoek zijn:

1. Wat zijn de attitudes van beginnende bestuurders om snel te rijden
2. Wat zijn de motivaties van beginnende bestuurders om snel te rijden
3. Wat zijn de motivaties van beginnende bestuurders om niet snel te rijden

Onderzoeksdoelgroep¹

De onderzoeksdoelgroep voor dit onderzoek zijn beginnende bestuurders (18-24 jaar) die wel eens of met enige regelmaat het snelheidslimiet overtreden. Omdat onderzoek uitwijst dat voornamelijk mannen als bestuurder in het verkeer de snelheidslimiet overschrijden zijn deze geselecteerd (Vlakveld, 2015).

Onderzoeksmethode

De focus van dit onderzoek ligt op het achterhalen van onder andere motivaties van beginnende bestuurders. Er is daarom gekozen voor een kwalitatieve onderzoeksmethode om de onderzoeksdoelstellingen te beantwoorden.

Wervingsprocedure

De werving van onderzoeksdoelgroep heeft plaatsgevonden via het jongerenpanel van Stichting TeamAlert. Middels het jongerenpanel is een vragenlijst verspreid onder 600 jongeren. Van deze hebben 125 jongeren de vragenlijst ingevuld. In deze vragenlijst werd op volgende criteria geselecteerd: geslacht, opleiding, frequentie, mate en locatie van snel rijden en enkele zelfinzichtvragen over gevaar en beoordeling van eigen gedrag. Na de selectiecriteria bleven er negenentwintig jongeren over die zijn uitgenodigd. In het totaal hebben er elf jongeren daadwerkelijk deelgenomen aan het focusgroep onderzoek. Deze zijn vervolgens uitgenodigd om op 12 april 2018 en 16 april 2018 van 19.00 tot 21.00 uur. Van deze elf jongeren kwamen bij de focusgroep van 12 april zes jongeren en 16 april vijf jongeren. Deelnemers kregen na deelnamen een incentive van € 25,-.

Kenmerken respondenten

Focusgroep 12 april

Respondent	Geslacht	leeftijd	Frequentie te snel rijden	Waar	Gemiddeld boven de max.
1	Man	22	Een paar keer per jaar	Overall	20 km/u
2	Man	19	Dagelijks	Enkel op 50 km p/u wegen	40 km/u
3	Man	21	Wekelijks	Enkel waar je 80 km p/u of meer	30 km/u
4	Man	20	Dagelijks	Enkel waar je 80 km p/u mag of op de snelweg	20 km/u
5	Man	24	Wekelijks	Enkel waar je 50 km p/u of meer	5 km/u
6	Man	24	Dagelijks	Overall	20 km/u

¹ Vlakveld, W. (2011). *Hazard anticipation of young novice drivers: Assessing and enhancing the capabilities of young novice drivers to anticipate latent hazards in road and traffic situations*. University of Groningen.

Focusgroep 16 april

Respondent	Geslacht	leeftijd	Frequentie te snel rijden	Waar	Gemiddeld boven de max.
1	Man	21	Dagelijks	Overall	30 km/u
2	Man	23	Dagelijks	Snelweg	50 km/u
3	Man	22	Dagelijks	Overall	20 km/u
4	Man	20	Dagelijks	Enkel op 80 km p/u of op de snelweg	20 km/u
5	Man	22	Dagelijks	Enkel op 50 km p/u of meer	20 km/u

*: Alle respondenten vinden het zelf niet erg dat zijzelf wel eens te snel rijden.

Meetinstrumenten

Het onderzoek bestaat uit 3 delen. Deze worden onderstaand behandeld.

- Vragenlijst selectie deelnemers: om een zo breed mogelijk palet aan inzichten te verzamelen zijn respondenten geselecteerd op basis van een vragenlijst. De vragenlijst ging over onder andere de frequentie van het snel rijden, waar er snel gereden wordt en hoe snel er gereden wordt. Op basis van de antwoorden is een gemêleerde groep deelnemers samengesteld. Daarnaast biedt de ingevulde vragenlijst aanknopingspunten voor het interview.
- Focusgroep onderzoek: door middel van de focusgroep wordt gevraagd naar de ervaringen en belevingen van beginnende bestuurders die te snel rijden. Over dit kwalitatieve vraagstuk is nog niet veel bekend, wat maakt dat de focusgroep een zeer geschikte methode is om informatie te verzamelen. Tijdens de focusgroep kunnen namelijk verdiepende inzichten worden verkregen via onderlinge interactie tussen de groepsleden van het groepsgesprek. Daarbij geeft het de mogelijkheid om waar nodig verheldering te vragen. Bovendien geeft een focusgroep de vrijheid in structurering betreft het stellen van vragen aan de deelnemers. Hierdoor kan ingegaan worden op voorkeuren, motieven en mogelijke oplossingen tijdens het focusgroepgesprek, wat de openheid van het gesprek stimuleert.
- Sensitizeboekje: in de focusgroep gesprekken is er gebruik gemaakt van een sensitizeboekje. Dit boekje bestaat uit een aantal opdrachten om de deelnemers aan het focusgroepgesprek van te prikkelen over het thema snelheid in het verkeer. De opdrachten zijn op papier uitgevoerd en boden later een opening voor het focusgroepgesprek. Deze opdrachten geven een gedetailleerder beeld van associaties met snel rijden, locaties waar beginnende bestuurders dit doen, voor wie de jongeren het meest vatbaar zijn. Het sensitizeboekje voldoet aan meerdere doelen: het prikkelt de respondent om na te denken over het thema, het concretiseert het interview en het maakt het thema makkelijker bespreekbaar. De ingevulde opdrachten dienden als leidraad voor het gesprek tijdens het focusgroep gesprek.

Dataverwerking & analyse

De focusgroepen zijn, met toestemming van de respondenten, opgenomen met behulp van een voicerecorder. Elke focusgroep is na afloop getranscribeerd (uitgeschreven). Aan de hand van de checklist en de antwoorden van de respondenten zijn thema's bepaald. De antwoorden van de respondenten zijn vervolgens gelabeld op deze thema's. Aan de hand van deze labels zijn de meest voorkomende attitudes en motivaties zichtbaar naar voren gekomen en de doelstellingen van dit onderzoek beantwoord.

Opvallendheden tijdens het onderzoek

De jongeren hebben een hoge mate van zelfinzicht in hun eigen gedrag. Gedurende het gesprek geven de jongeren verschillende malen aan dat ze zichzelf onverantwoord vinden gedragen. Een enkeling zegt zich te schamen voor zijn rijgedrag.

Daarnaast geven de jongeren aan absoluut niet motor te willen rijden, ondanks dat ze dit graag willen. De jongeren doen dit niet, omdat ze een motor te verleidelijk vinden om snel te rijden. De jongeren zeggen letterlijk

“motor rijden wordt mijn dood”. Dit geeft wederom aan dat de jongeren weten wat de mogelijke gevolgen kunnen zijn van hun eigen gedrag. Ten slotte geven de jongeren aan begrip te hebben voor de mensen die door een ongeluk minder snel rijden.

Resultaten

Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken uit de focusgroepgesprekken. Deze resultaten geven TeamAlert meer inzicht in de motivaties van beginnende bestuurders om snel te rijden in het verkeer. Op basis van de inzichten kan TeamAlert projecten en interventies beter afstemmen op de doelgroep, wat bijdraagt aan de effectiviteit.

Om te weten wat de beginnende bestuurder motiveert om snel te rijden, is het van belang eerst te achterhalen welke attitudes jongeren hebben ten opzichte van snel rijden en verkeersveiligheid. Vervolgens wordt gekeken naar welke motivaties de jongeren juist wel of niet hebben om snel te rijden.

Attitude

In onderstaande paragraaf worden de twee attitudes besproken die de jongeren uit het huidig onderzoek naar voren laten komen.

De attitude die de jongeren hebben ten aanzien van verkeersveiligheid is dat zij verkeersveiligheid belangrijk vinden, maar ook dat de verkeersveiligheid niet door te snel rijden beïnvloed hoeft te worden. Echter moet er dan wel volgens de jongeren aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- Snel rijden kan, als alle andere verkeersregels worden nageleefd. Alle jongeren geven aan dat zij zichzelf voldoende vinden bijdragen aan de verkeersveiligheid, ondanks dat ze te snel rijden, omdat de jongeren de overige verkeersregels wel naleven.

“Ik denk op zich dat mensen best wel een voorbeeld kunnen nemen aan mijn gedrag in het verkeer”

- Snel rijden kan, wanneer de weggebruikers goed op elkaar anticiperen. Zo geven de jongeren bijvoorbeeld aan dat zij goed gebruik maken van het knipperlicht en de spiegels gebruiken om zo de veiligheid te bevorderen. Hier staat tegenover dat de jongeren verwachten dat ook andere weggebruikers dit tijdig doen, zodat de jongeren op hen kunnen anticiperen.

“Het moment dat iemand geen knipperlicht gebruikt dan word ik eigenlijk al gewoon boos, want daar kan zoveel fout gaan [...] als ik hard rij kijk ik altijd goed om me heen, ik let op de anderen en gebruik mijn knipperlichten, zodat de anderen ook weten wat ik doe”

- Snel rijden kan, als de bestuurder voldoende kennis heeft van het voertuig. Dit bevordert volgens de jongeren de verkeersveiligheid. Deze technische kennis is over auto's in het algemeen en over de auto die de beginnende bestuurder zelf heeft. De jongeren geven aan dat zodra je als bestuurder weet welke techniek achter de auto zit en weet hoe deze werkt, je ook weet wat je auto wel of niet aankan. Op deze wijze anticipeer je als beginnende bestuurder op de mogelijkheden van de auto en weet je hoe snel er mee gereden kan worden binnen de technische mogelijkheden. Hierdoor voorkom je technische mankementen waardoor de veiligheid van jezelf, maar ook van anderen gewaarborgd is.

“Je auto kennen. Als je niet weet hoe je auto op dingen reageert ben je dom bezig”

- Snel rijden kan, zolang iedereen in de auto dit oké vindt. De jongeren spreken over een mate van verantwoordelijkheidsgevoel over de veiligheid van de rijders. Wanneer jongeren alleen in de auto zitten maken zijzelf de beslissing om snel te rijden of niet. Wanneer er rijders in de auto zitten verwachten de jongeren, ondanks dat de jongeren zich verantwoordelijk voelen over de veiligheid van de rijders, dat de rijder laat weten of deze het prettig vindt dat er wel of niet snel wordt gereden.

- Snel rijden kan, zolang er rekening gehouden wordt met zwakkere verkeersdeelnemers, zoals kinderen op de weg en mensen die wegwerkzaamheden uitvoeren. De bestuurder voelt zich verantwoordelijk voor hun veiligheid. Het valt op dat dit gevoel van verantwoordelijkheid voor sommige jongeren wegvalt wanneer de kinderen in een auto zitten van een andere verkeersdeelnemer. Op dat moment is de veiligheid van de kinderen de verantwoordelijkheid van de andere bestuurder.

“Een van de situaties waar ik me in ieder geval wel altijd aan de snelheid hou zijn werklocaties, het is respect voor de werkers. Dat bepaalt ook een hun veiligheid”

- Snel rijden kan, zolang er geen verdovende middelen worden gebruikt. Middelen zorgen voor onvoorspelbaar gedrag in het verkeer waardoor het andere verkeer niet goed kan anticiperen. Hierdoor ontstaan onveilige situaties door wat de verkeersveiligheid in het gedrang brengt.

Motieven

Nu duidelijk is welke attitudes jongeren hebben ten opzichte van verkeersveiligheid, wordt uiteengezet waarom jongeren wel en waarom deze jongeren niet te snel rijden.

Motieven om snel te rijden

In dit onderzoek worden de motieven om snel te rijden onderverdeeld in persoonlijk motieven om snel te rijden; het sentiment met betrekking tot snel rijden; de sociale motieven om snel te rijden; en de omstandigheden waarin jongeren snel rijden.

Persoonlijke motieven om snel te rijden

Uit het onderzoek komt naar voren dat jongeren om verschillende persoonlijke motieven snel rijden. Hiermee worden de motieven bedoeld die dicht bij de persoon zelf liggen en niet door externe factoren worden beïnvloed. Vanuit dit onderzoek wordt een onderscheid gemaakt tussen snel rijden vanwege hobby en sport, snel rijden omdat ik ermee ben opgegroeid en snel rijden om me te focussen. Deze worden in onderstaande paragraaf toegelicht:

- Snel rijden vanwege hobby en sport. De jongeren geven aan graag tijd en geld te spenderen aan auto's. Wanneer zijzelf iets veranderen aan hun eigen auto, zoals betere muziekinstallatie of een NOS-installatie (bevordert snel rijden), worden ze nieuwsgierig naar het resultaat. Er wordt dan ook getest naar hoe hard het geluid en hoe snel de auto kan. Volgens de jongeren vergroot het testen van de aanpassingen aan de auto de technische kennis en weten ze hierdoor beter wat de auto aankan. Dit ligt in lijn met de attitude dat er snel gereden kan worden mits er technische kennis is over de auto.

“Ja dat kan een reden zijn, om de limieten te testen van wat ik erop heb gedaan. Ik heb bijvoorbeeld laatst mijn uitlaat vervangen en dan wil ik ook nog wel eens te hard rijden om te horen hoe die klinkt.”

- Snel rijden omdat ik met auto's ben opgegroeid. Enkele jongeren geven aan dat snel rijden en racen hoort bij het milieu waarin ze zijn opgegroeid. De jongeren stellen dat het onderdeel is van hun identiteit en zijn er ook stellig in dat zij dit niet kunnen veranderen.

“Ik ben wie ik ben, zoals iedereen is wie hij of zij is. Dus om dat aan te passen, hoe verander je wat je aan het doen bent? Ja het is een heel stuk van mijn leven. Als je op bent gegroeid met auto's, [...] in een bepaalde cultuur waar auto's heel erg bij horen want ik heb dat van jongs af aan meegekregen.”

- Snel rijden om te focussen: Jongeren geven aan dat het snel rijden ze dwingt beter te focussen op de weg en op deze wijze bijdraagt aan de verkeersveiligheid. De jongeren geven met name aan dat afleiding gevaarlijk is in het verkeer. Door snel te rijden word je als bestuurder volgens de jongeren gedwongen je aandacht erbij te houden omdat anders de verkeersveiligheid in het gevaar is.

“Ik heb juist dat ik veiliger rij als ik sneller rij dan dat ik langzaam rij, omdat ik dan meer focus. Ik heb soms mijn hoofd er niet bij omdat ik aan mijn dag aan het nadenken ben. Als ik snel rij dan rij ik veiliger.”

Het sentiment met betrekking tot snel rijden

Uit het onderzoek komt naar voren dat snel rijden voor de jongeren in relatie staat met bepaalde emoties die zij ervaren. Vanuit het onderzoek wordt hier een onderscheid gemaakt tussen snel rijden om emoties te ventileren, snel rijden om een gevoel van vrijheid en opluchting te krijgen en snel rijden om het overige verkeer uit te dagen. Iedere motivatie wordt in de volgende paragraaf toegelicht.

- Snel rijden om emoties te ventileren. De jongeren geven aan dat zij snel rijden, omdat zij boos of juist blij zijn. Dit houdt in dat er vanuit een emotionele staat snel gereden wordt, de emoties die ervaren worden dienen hierbij als oorzaak om snel te rijden. Daarnaast geven de jongeren aan dat het snel willen delen van deze emoties (blij door promotie van werk of boos vanwege ontslag) met een partner ervoor zorgt dat zij sneller rijden.

“Ja stel dat er iemand overleden is, of je gaat er rustig van rijden, maar je bent ook geneigd om agressief te worden, vlot te gaan rijden. Of als je net ontslagen bent. Het kan ook zo zijn dat je net promotie hebt gekregen en dat je als de weduwe naar huis wilt om het te gaan vieren.”

- Snel rijden om een gevoel van vrijheid en opluchting te krijgen. De jongeren rijden snel om een bepaald gevolg te ervaren, namelijk opluchting en een gevoel van vrijheid. Dit in tegenstelling tot een emotie die ervoor zorgt dat er snel gereden wordt, wat hierboven is toegelicht. De jongeren geven aan dat wanneer zwakkere weggebruikers aanwezig zijn om te rijden, hierdoor kunnen de jongeren alsnog een gevoel van vrijheid en opluchting ervaren. Ten slotte geven de jongeren aan dat wanneer ze langere tijd snel rijden zich gaan vervelen en weer de toegestane snelheid gaan rijden.

“Dus een beetje te hard rijden vind je leuk maar als het te veel is, te lang achter elkaar, dan ga je je vervelen”

- Snel rijden om het overige verkeer uit te dagen. De jongeren geven aan vrienden en politie uit te dagen. Met betrekking tot de vrienden geven de jongeren aan dat het spelen van spellen met competitie-element en het elkaar uitdagen door snel te rijden op de openbare weg zorgt voor een kick. Ten slotte dagen enkele jongeren ook politieagenten uit voor de kick.

“Ja soms ga ik met ze racen. Dan komt er een motoragent die gaat naast je staan [...] dan trap ik bij het wegrijden mijn gas volop in en dan rij je met z'n tweeën rij je 80 op een 50 weg”

Sociale motieven om snel te rijden

De jongeren geven aan sneller te rijden door bepaalde sociale motieven. Er wordt onderscheid gemaakt tussen vier verschillende motieven: snel rijden om op tijd te zijn, snel rijden omdat vrienden dit ook doen, snel rijden, omdat anderen het vragen en snel rijden wanneer kosten worden gedeeld. Ieder motief wordt in volgende paragraaf toegelicht:

- Snel rijden om op tijd te zijn. De jongeren geven aan dat zij snel rijden om op tijd bij hun vrienden, familie of werk te zijn. Bij vrienden en familie maken de jongeren de afweging of snel rijden überhaupt mogelijk is, hoeveel dit kost aan benzine en wat de afstand is dat er snel gereden kan worden. Bij werk is de motivatie om snel te rijden het willen behouden van hun baan. De jongeren schetsen hierbij het scenario voor zichzelf dat wanneer zij niet op tijd op werk zijn ontslagen worden, geen werk meer hebben en hierdoor geen toekomst kunnen opbouwen. Wel geven de jongeren aan dat in sommige gevallen de werkgever de boetes vergoed.

“Ik heb wel eens op een 80 weg 150 gereden omdat ik te laat was op mijn werk. Ik heb het uiteindelijk wel gehaald, maar dat is natuurlijk niet verantwoord. Privé vind ik de kosten belangrijker op het werk vind ik het redder belangrijker.”

- Snel rijden, omdat vrienden dit ook doen. Snel rijden geeft volgens de jongeren een saamenhorigheidsgevoel met vrienden en met andere autoliefhebbers. Met betrekking tot de vrienden geven de jongeren aan dat ze graag samen spellen spelen met de auto's op de openbare weg. In deze spellen zit een

competitie-element wat het snel rijden volgens de jongeren bevordert. Met betrekking tot het samenhorigheidsgevoel met de andere autoliefhebbers stellen ze dat het samen delen van een passie het gevoel geeft onderdeel te zijn van een grote familie. Deze passie wordt met name gedeeld op carmeetings. Op deze meetings rijden de jongeren samen in colonne over de snelweg en dagen ze elkaar uit.

“Het is echt een spelletje wat we doen zeg maar [...], je mag wel de maximum snelheid rijden, maar niet meer dan een paar 100 meter, daarna ga je weer erboven. Al is het een kilometer per uur, maar je moet erboven zitten.”

- Snel rijden, omdat anderen het vragen. De jongeren geven aan snel te rijden wanneer hier expliciet naar gevraagd wordt door een vriend of vreemden. Hierbij stellen de jongeren dat de bijrijder koning is in de auto en bepaalt hoe snel er gereden gaat worden, dit in tegenstelling tot wanneer de jongeren alleen in de auto zitten. Op dat moment bepalen de jongeren zelf de snelheid die er wordt gereden.

“Als een passagier zegt 'rij gewoon lekker de snelheid', dan rij ik gewoon lekker de snelheid. In die zin zou ik nog best een chauffeur kunnen zijn. Passagier is koning. Als iemand aan mij vraagt vind je het leuk om hard te rijden dan zou ik dat best doen, maar als iemand vraagt wil je rustig rijden zou ik dat ook doen. Hun voorkeur als ik met hun rij en als ik alleen rijd dan rij ik mijn eigen voorkeur”

- Snel rijden wanneer boetes worden gedeeld. De jongeren geven aan snel te rijden zodra mogelijke kosten worden gedeeld. Dit geldt met name voor de kosten op korte termijn zoals benzine en boetes. Om de kans op boetes te verkleinen scannen de jongeren intensief de buurt op controles en flitspalen.

De omstandigheden die motiveren om snel te rijden

De jongeren uit dit onderzoek geven aan onder bepaalde omstandigheden snel te rijden. Hier wordt een onderscheid gemaakt tussen: rotondes en bochten die motiveren om snel te rijden; en plekken waar een voldoende snelheid behaald kan worden om snel te rijden. Beiden omstandigheden worden hieronder toegelicht.

- Rotondes en bochten die motiveren om snel te rijden. De jongeren geven aan dat zijzelf graag uitdaging zoeken in het verkeer. Rotondes en bochten geven de mogelijkheid om te stunts, omschreven door de jongeren als driften, en voorzien in deze uitdaging. Dit gebeurt met name wanneer vrienden als bijrijder in de auto aanwezig zijn. Daarbij stellen de jongeren dat dit verkeersgedrag veiliger is omdat het minder snel gaat.

“Rotondes, dat is een speelterrein. Als je auto in de drift raakt dan breek je de regels, maar over het algemeen is het nog langzamer dan je normaal rijdt. Bochtenwerk is het mooiste!”

- Plekken waar een voldoende snelheid behaald kan worden. Plekken waar wel een voldoende snelheid behaald kan worden, mits er geen file is, is de snelweg of wegen buiten de bebouwde kom. Jongeren geven hierbij aan dat zijzelf liever op het circuit rijden. Helaas kan dit niet vanwege de te hoge kosten, om deze reden dient de snelweg als alternatief.

“Ze noemen het bijvoorbeeld driftsport en autosport, omdat als je geen tijd of geld hebt om het op een circuit te doen, het altijd nog plezier geeft om het op de openbare weg te doen. Zou ik naar het circuit kunnen dan zou ik mij waarschijnlijk heel braaf aan de regels houden en elk weekend naar het circuit gaan”

Motieven om zich aan de snelheid te houden

Het is van belang te achterhalen wat de motieven zijn om niet snel te rijden. Hierdoor wordt duidelijk op welke motieven TeamAlert invloed heeft en interventies kan ontwikkelen en afstemmen op de doelgroep waardoor de effectiviteit van de projecten wordt bevordert. In dit onderzoek worden de motieven om niet snel te rijden

onderverdeeld in: financiële motieven om zich aan de snelheid te houden; sociale motieven om zich aan de snelheid te houden; en omstandigheden die motiveren om zich aan de snelheid te houden.

Financiële motieven om zich aan de snelheid te houden

De jongeren geven aan dat snel rijden veel kosten met zich mee kan brengen. Om de kosten te besparen zijn de jongeren meer gemotiveerd zich aan het snelheidslimiet te houden. Jongeren geven hierbij aan dat met name boetes, benzinekosten en de mogelijke financiële problemen die ontstaan bij afname van het rijbewijs motiveren om zich aan de snelheidslimiet te houden. Deze motieven worden hieronder toegelicht:

- Het besparen van boetes. Jongeren uit het huidige onderzoek geven aan dat het opleggen van boetes ervoor zorgt dat zij zich aan de toegestane snelheid houden. Hierbij stellen de jongeren dat het opleggen van zwaardere financiële boetes voor een nog grotere motivatie zou zorgen om zich aan de snelheidslimiet te houden.

“Op een gegeven moment is het geld op he door de boetes. Maar politie die houden je in bedwang, ten minste dat zou je denken, als ik politie op de weg zie dan ben ik 100% een goede bestuurder, geen vuiltje op aan te merken.”

- Het besparen van benzinekosten. Jongeren maken een inschatting van de kosten voor de benzine. Deze kosten zijn hoger wanneer er snel gereden wordt dan wanneer gereden wordt volgens het toegestane snelheidslimiet. De jongeren geven aan een afweging te maken op basis van afstand, route en bestemming. Wanneer de afstand klein is, de route veel obstakels bevat zoals in een woonwijk en de bestemming geen werk is dan zijn de jongeren meer gemotiveerd zich aan de snelheidslimiet te houden. Tegenovergesteld, wanneer de afstand groot is, de route het toelaat om snel te rijden zoals op de snelweg en de bestemming werk is dan zijn de jongeren meer gemotiveerd sneller te rijden.

“Ja ik hou me wel soms aan de snelheid want dan kijk ik naar de tank en dan weet ik dat ik weer rustiger aan moet doen. Ik heb soms gewoon een week dat ik geen enkele keer ook maar een kilometer boven de snelheid kom omdat ik denk 'hmm nee, die benzinepomp wil ik nog even niet zien.’”

- Het willen behouden van het rijbewijs. Jongeren uit het onderzoek willen geen punten op het rijbewijs. De jongeren zijn bang hun rijbewijs te verliezen en hiermee ook hun baan. Zoals reeds omschreven hechten de jongeren veel waarden aan hun baan omdat dit volgens hun direct in lijn staat met het kunnen opbouwen van een toekomst. De jongeren geven aan nog liever boetes te betalen dan punten te krijgen.

“Ja, puntenrijbewijs omdat ik volgend jaar vrachtwagenchauffeur wil worden en dan heb ik wel een rijbewijs nodig”

Sociale motieven om zich aan de snelheid te houden

Onder bepaalde sociale omstandigheden zijn de jongeren meer gemotiveerd zich aan de toegestane snelheid te houden. Deze sociale omstandigheden zijn afhankelijk van wie als bijrijder in de auto heeft plaatsgenomen. Hier wordt een onderscheid in gemaakt tussen ‘familie en kinderen’ en ‘vreemden en vrienden’. Deze twee motieven worden hieronder toegelicht:

- Houden aan de snelheid wanneer familie en kinderen in de auto zitten. De jongeren zeggen zich te gedragen als engeltjes wanneer ouders of kinderen bij hun in de auto zitten. De jongeren voelen hier een hoge mate van verantwoordelijkheid en willen niet dat de ouders achter hun ‘normale’ rijstijl komen, hier schamen ze zich voor.

“Met familie rij ik altijd rustig en beheerst”

- Houden aan de snelheid als vreemden en vrienden in de auto zitten. Jongeren houden zich enkel aan de snelheidslimiet wanneer vrienden en vreemden hier expliciet om vragen. Bijrijder is koning, maar

deze moet het natuurlijk wel zeggen. Volgens de jongeren ligt in dit geval dus ook een deel van de verantwoordelijkheid bij de rijder.

“Passagier is koning. Als iemand aan mij vraagt vind je het leuk om hard te rijden dan zou ik dat best doen, maar als iemand vraagt wil je rustig rijden zou ik dat ook doen”

Omstandigheden die motiveren om zich aan de snelheid te houden

Wanneer de omstandigheden onveilig zijn dan zijn de jongeren meer gemotiveerd zich aan de toegestane snelheid te houden. Deze omstandigheden worden hieronder toegelicht:

- Het weer. Wanneer het weer bijvoorbeeld het zicht beperkt of het wegdek glad maakt dan zijn de jongeren meer gemotiveerd zich aan de toegestane snelheid te houden.

“Ja bijvoorbeeld regen, dat beseft ik me ook altijd. Dat heeft met je zicht te maken weer.”

- De conditie van de weg. Wanneer de conditie van de weg slecht is, bijvoorbeeld versleten door ouderdom dan houden de jongeren zich aan de toegestane snelheid.

“Dat je echt zelf moet ingrijpen maar dat je ook merkt dat met bijvoorbeeld slecht wegdek of slecht onderhoud [...] dat je remmen niet meer helemaal goed zijn.”

- Het niet kennen van de omgeving. Wanneer de omgeving onbekend is, is de kans groter op ongelukken. Om deze reden geven jongeren aan bijvoorbeeld in onbekende steden voorzichtiger te rijden en zich meer aan de toegestane snelheid te houden.

“Nieuwe steden en nieuwe wegen die ik nog niet heb gereden, daar hou ik me altijd aan de snelheid”

- Wanneer de omgeving mooi is. Wanneer de omgeving mooi is en dit de aandacht vraagt dan zijn de jongeren meer gemotiveerd te rijden volgens de toegestane snelheid.

“Sightseeing. Als je door een mooi dorp rijdt, is wel leuk om dingen te zien”

- Wanneer er file is. De jongeren geven aan dat snel rijden bij files niet handig en zinvol is omdat het niet opschiet. Om deze reden houden ze zich aan de snelheid.

“Nee dan rij ik rustig. Zoals vandaag heb ik gewoon een tijdje achter een vrachtwagen gereden terwijl ik gewoon van links ingehaald werd. Het heeft toch niet zo heel veel nut, je komt misschien 20 auto's verder ofzo.”

- Wanneer er zwakkere weggebruikers in de buurt zijn. Wanneer er spelende kinderen zijn of wegwerkzaamheden dan houden de jongeren zich aan het snelheidslimiet. Dit hangt samen met de attitude dat er enkel snel gereden mag worden zolang er rekening gehouden wordt met zwakkere verkeersdeelnemers, zoals kinderen op de weg en mensen die wegwerkzaamheden uitvoeren.

“Maar in een woonwijk dan hou ik me er wel altijd aan want daar lopen kinderen rond, zeker bij ons in de buurt, die rij je dan zo dood. Dat moet je niet hebben.”

Conclusie

In dit hoofdstuk wordt op basis van de resultaten een conclusie geformuleerd. Deze conclusie geeft kort en bondig weer wat de attitudes en motivaties van beginnende bestuurders zijn om snel of niet snel te rijden.

Met betrekking tot de attitudes van de jongeren omtrent het snel rijden is het volgende te concluderen. Jongeren hebben de attitude dat verkeersveiligheid belangrijk is maar ook dat dit niet hoeft beïnvloed te worden door snel rijden. Er moet wel aan een aantal voorwaarden worden voldaan wil deze tweede attitude opgaan. Op deze voorwaarden hebben jongeren zelf invloed. Bijvoorbeeld dat jongeren snel mogen rijden zolang andere verkeersregels strikt worden nageleefd.

Naast deze attitudes is onderzocht welke motieven jongeren wel of niet hebben om snel te rijden. De jongeren rijden met name snel om volgende vier motieven. Ten eerste rijden jongeren snel vanuit persoonlijke motieven. Deze motieven liggen dicht bij de persoon zelf. Bijvoorbeeld dat jongeren snel rijden omdat het hoort bij hun hobby of onderdeel is van het milieu waarin zij opgroeien. Ten tweede rijden jongeren snel vanwege het sentiment wat het bij hun teweeg brengt. De jongeren ervaren een kick, ventileren emoties en/ of voelen zich verbonden met andere jongeren die dezelfde hobby en passie delen. Ten derde rijden jongeren snel vanuit sociale motieven. Het op tijd willen zijn, doen van racespellen met vrienden, delen van boetes en snel rijden wanneer andere hier expliciet om vragen motiveren de jongeren om snel te rijden. Ten slotte rijden jongeren snel wanneer de omstandigheden dit toelaten. Is dit niet het geval dan wordt de uitdaging gezocht in het stunts om zo alsnog een kick te ervaren.

Naast bovenstaande motieven hebben jongeren drie motieven om niet snel te rijden. Ten eerste rijden jongeren niet snel wanneer dit veel kosten met zich meebrengt. Onder kosten verstaan de jongeren boetes, benzine maar ook het verliezen van het rijbewijs door middel van het puntensysteem. De jongeren hechten veel waarde hun rijbewijs omdat dit volgens de jongeren gelijk staat aan het niet kunnen opbouwen van een toekomst. Ten tweede houden jongeren zich aan de snelheid vanwege sociale motieven. Dit is afhankelijk van wie de rijder is. Bij familie houden jongeren zich automatisch aan de snelheidslimiet, vrienden en vreemden moeten expliciet vragen aan de jongeren om langzamer te rijden. Dit hangt samen met hoe jongeren gezien willen worden door hun ouders en de mate van verantwoordelijkheid die de jongeren dragen in het bijzijn van hun vrienden. Ten slotte houden jongeren rekening met de omstandigheden waarin zij snel rijden. Zijn deze voor hen zelf, spelende kinderen of mensen die wegwerkzaamheden uit te voeren onveilig dan wordt er niet snel gereden.

Overkoepelend is te zien dat jongeren met name snel rijden om een bepaalde emotionele ervaring te krijgen en om deze ervaring met andere jongeren te delen. De jongeren ervaren door het snel rijden positieve emoties (sentiment met betrekking tot snel rijden) en voelen zich verbonden met jongeren die deze ook ervaren. Dit uit zich bijvoorbeeld door het spelen van racespellen met elkaar (sociale motieven om snel te rijden). Het ervaren en delen van positieve emoties met andere jongeren maakt het mogelijk een hobby (persoonlijke motieven om snel te rijden).

Wanneer de jongeren weten dat de positieve emoties niet gedeeld worden met hen wordt er niet snel gereden. Dit geldt voor ouders maar ook voor rijders die expliciet vragen zich aan de snelheidslimiet te houden (sociale motieven om zich aan de snelheid te houden). Tenslotte valt op dat jongeren eerder geneigd zijn aan de snelheid te houden omwille van hun eigen toekomst en wanneer dit van directe invloed is op hun eigen veiligheid (omstandigheden die motiveren zich aan de snelheid te houden) en wanneer er kosten zijn waarvoor de jongeren zelf moeten opdraaien, bijvoorbeeld boetes (financiële lasten die motiveren om zich aan de snelheid te houden).

Mogelijke verklaringen

Er is gezocht naar verklaringen die bovenstaande attitudes en motivaties meer duiding kunnen geven. Iedere verklaring wordt per paragraaf apart toegelicht. De verklaringen geven TeamAlert handvatten voor (door)ontwikkelingen van projecten, vervolgonderzoek en zorgt ervoor dat TeamAlert interventies beter kan afstemmen

op de doelgroep. Tenslotte is met enige waarschijnlijkheid aan te nemen dat onderstaande verklaringen elkaar aanvullen en niet los op zichzelf staan.

Hierbij is belangrijk te vermelden dat bovenstaande resultaten tot stand zijn gekomen vanuit een bottom-up onderzoeksoptzet. Dit wil zeggen dat vanuit de data gezocht is naar overkoepelende thema's, bijvoorbeeld *omstandigheden om aan de snelheid te houden*. Doordat er verslaglegging is van de focusgroepgesprekken en de denkwijze van de onderzoeker te achterhalen is, worden de resultaten van dit onderzoek als betrouwbaar en valide gezien. Dit in tegenstelling tot huidig hoofdstuk *Mogelijke verklaringen*. In dit hoofdstuk wordt op basis van een top-down benadering gekeken naar de onderzoeksresultaten. Dit houdt in dat er gekeken wordt welke gedragstheorieën mogelijk huidige resultaten kunnen verklaren. De onderzoeker spreekt dus met name op basis van eerdere literatuur, eigen ervaring en kennis. Om deze reden kunnen volgende verklaringen niet als valide en betrouwbaar bestempeld worden. Desalniettemin geven de mogelijke verklaringen meer context aan de resultaten en aanknopingspunten voor vervolgonderzoek.

Cognitieve dissonantie²

Het verschil in attitude 'verkeersveiligheid is belangrijk' en gedrag 'snel rijden' wordt mogelijk verklaard door het fenomeen cognitieve dissonantie. Dit houdt in dat wanneer attitude en gedrag niet met elkaar in lijn zijn er een onaangename spanning optreedt bij de persoon en deze persoon op zoek gaat naar mogelijkheden om de spanning te verminderen (Festinger, 1962). Een klassiek voorbeeld is dat iemand die wilt stoppen met roken omdat het ongezond is (attitude) maar toch blijft roken (gedrag).

Om de cognitieve dissonantie op te heffen kan de spanning worden verlaagd op twee manieren; gedrag aanpassen of goedpraten. Het is bekend dat het aanpassen van een attitude makkelijker is dan het aanpassen van gedrag. In het rook voorbeeld wordt de cognitieve dissonantie opgeheven doordat de persoon zegt "roken is slecht maar goed, mijn opa is er honderd mee geworden".

Met betrekking tot het snel rijden is het mogelijk dat de jongeren deze cognitieve dissonantie willen opheffen door bepaalde voorwaarden op te stellen die zich uiten in de attitudes. Een voorbeeld is: ik weet dat snel rijden onveilig is, maar ik rijd enkel snel wanneer weggebruikers goed op elkaar anticiperen door bijvoorbeeld tijdig te spiegelen en het knipperlicht te gebruiken.

Mochten de jongeren nog steeds een onaangename spanning ervaren dan is er de mogelijkheid de spanning op te heffen door te stellen dat ze er niets aan kunnen doen, omdat het onderdeel is van hun identiteit, wat persoonlijke motieven zijn. Op deze wijze blijft de attitude 'verkeersveiligheid is belangrijk' en het gedrag 'snel rijden' behouden en is de spanning opgeheven. Het feit dat jongeren er vanuit gaan dat de verkeersveiligheid gewaarborgd blijft ondanks dat er snel gereden wordt, duidt erop dat de jongeren zichzelf waarschijnlijk overschatten.

"Maar het is toch even dat je na gaat denken: 'hoe zou ik het snel rijden kunnen veranderen? Zonder mijn gedrag aan te passen? Ik ben wie ik ben, zoals iedereen is wie hij of zij is. Dus om dat aan te passen, hoe verander je wat je aan het doen bent? Het is een heel stuk van mijn leven. Als je op bent gegroeid met auto's, racen."

Levensfase³

Een tweede mogelijke verklaring voor het snel rijden onder jongeren is de levensfase waarin de jongeren zich bevinden. Deze levensfase karakteriseert zich in een drang naar ontdekken, het aftasten van grenzen en gezag en het zoeken naar risico's voor een kick, omdat de jongeren dit als prettig ervaren (Tieleman, 2015). Deze behoeften worden allen voorzien in het snel rijden.

² Festinger, L. (1962). *A theory of cognitive dissonance* (Vol. 2). Stanford university press.

³ Tieleman, M. (2015). *Levensfasen: de psychologische ontwikkeling van de mens*. Boom Lemma uitgevers.

“Op de normale weg heb je meer adrenaline, meer gevaar en de kick zit er meer in”

Identiteit versus verantwoordelijkheid

Een derde mogelijke verklaring voor het snel rijden is de mate waarin jongeren verantwoordelijkheid nemen en in welke mate identiteitsvorming een rol speelt.

De identiteitsvorming duidt op de levensfase waarin de jongeren zich bevinden, waar contact met andere leeftijdsgenoten en andere milieus een steeds grotere rol beginnen te spelen waardoor jongeren zich meer distantiëren van het huiselijk milieu. Het zoeken van toenadering, experimenteren en volgen van nieuwe waarden en normen in groepen komt op de voorgrond (Tieleman, 2015). Daar tegenover staat het verantwoordelijkheidsgevoel dat zich in deze levensfase ontwikkelt op basis van de opvoeding van de ouders (Tieleman, 2015).

Welke van de twee, identiteitsvorming of verantwoordelijkheidsgevoel, de bovenhand heeft om te bepalen of er snel gereden wordt, lijkt afhankelijk te zijn van wie er bij de jongeren in de auto zitten.

Wanneer jongeren met familie en/ of kinderen in de auto zitten speelt het eigen verantwoordelijkheidsgevoel dat de jongeren krijgen op basis van hun ouders een grotere rol dan de identiteitsvorming. Jongeren geven aan het correcte gedrag te willen laten zien aan hun ouders. Gegeven dat het ongewenst gedrag, hier het snel rijden, vaak door ouders gecorrigeerd of wordt gestraft. Opvallend is dat de jongeren zich met name verantwoordelijk voelen voor de kinderen die bij hun in de auto zitten of in de nabije omgeving zijn. Kinderen die in de auto zitten bij iemand anders zijn de verantwoordelijkheid van diens bestuurder en niet van henzelf.

Wanneer jongeren met vrienden of vreemden in de auto zitten, speelt de identiteitsvorming een grotere rol en wordt het verantwoordelijkheidsgevoel afgeschoven naar de rijder. Zo stellen jongeren sneller of langzamer te gaan rijden zolang de rijder hier om vraagt. De verantwoordelijkheid ligt dus bij de ander en niet bij de jongeren zelf. Op deze wijze kunnen jongeren experimenteren met nieuwe waarden en normen in de groep zonder het gevoel aansprakelijk te zijn voor mogelijke gevolgen.

Wanneer jongeren alleen in de auto zitten achten de jongeren zichzelf volledig verantwoordelijk voor de keuze om wel of niet snel te rijden. Opvallend hierbij is dat het hebben van een baan zorgt voor twee tegenstrijdige motivaties. Aan de ene kant rijden de jongeren snel om op tijd op werk te zijn, dit komt omdat ze bang zijn hun baan te verliezen en hierdoor geen toekomst meer op te kunnen bouwen. Aan de andere kant houden jongeren zich aan de snelheid om zo niet hun rijbewijs kwijt te raken, want zonder rijbewijs zouden ze niet naar hun werk kunnen, ontslagen kunnen worden en dus geen toekomst kunnen opbouwen. In beide gevallen speelt het toekomstbeeld een belangrijke rol.

“Wat gebeurt er als ik mijn baan kwijt raak, als ik mijn rijbewijs kwijt raak; geld weg, huis weg, alles valt weg, luxe weg. [...]de consequenties wat het op je leven heeft.”

De omgeving

Een vierde mogelijke verklaring waarom jongeren snel rijden heeft te maken met de omgeving. Jongeren zoeken naar mogelijkheden in de omgeving om zichzelf uit te dagen en hierdoor een kick te ervaren, of dit nu via snel rijden is of via stunts. Het doel van snel rijden is dus mogelijk niet het snel rijden, maar het ervaren van een kick. In dit geval is de auto enkel een middel waarmee deze kick bevredigd kan worden. Dit is te verklaren door de levensfase waarin jongeren zich bevinden, wat zich kenmerkt door het zoeken naar risicovolle acties die een kick kunnen veroorzaken.

De financiën

Een laatste mogelijke verklaring waarom jongeren zich wel aan de snelheidslimiet houden, is hun financiële situatie. De financiële situatie van de jongeren heeft invloed op het rijgedrag van de jongeren omdat de financiële situatie los staat van de attitude ‘verkeersveiligheid is belangrijk’ en het gedrag ‘snel rijden’. Kosten zoals boetes, hoge benzinekosten of punten op het rijbewijs stimuleren jongeren om zich aan de snelheidslimiet te houden. Dit komt omdat jongeren direct het effect ervaren en/ of omdat het rijbewijspuntensysteem in relatie staat met het wel of niet behouden van het rijbewijs. Dit laatste, zoals reeds gesteld, hechten de jongeren veel waarde aan, omdat zij het niet hebben van een rijbewijs gelijk zien aan het niet kunnen opbouwen van een toekomst.

Aanbevelingen voor TeamAlert

Op basis van de resultaten kan TeamAlert projecten en interventies beter afstemmen op de doelgroep, wat bijdraagt aan de effectiviteit. De volgende aanbevelingen worden op basis van de resultaten gegeven:

- Jongeren overschatten hun eigen rijvaardigheid. Ondanks de voorwaarden die jongeren stellen om de verkeersveiligheid te waarborgen blijft het risico op een ongeluk bestaan. Laat jongeren dit risico ervaren door middel van een ervaringselement. Bijvoorbeeld door een gevarenherkennings-training met focus op de bewustwording bij jongeren over de risico's in het verkeer. Een ervaringselement wordt gezien als een effectieve manier op gedragsverandering te bewerkstelligen, omdat jongeren direct de consequenties ervaren van hun eigen (risicovol)gedrag.
- Jongeren geven aan de verkeersveiligheid te vergroten door snel te rijden omdat dit hun dwingt tot meer focus op de weg. Laat jongeren wederom ervaren wat voor gevaren snel rijden met zich meebrengt. Gebruik hiervoor virtualreality of een simulatie.
- Jongeren rijden snel voor bepaalde emoties te ervaren (de kick). Zorg ervoor dat jongeren zich hiervan bewust worden en biedt concrete handelingsalternatieven die ervoor zorgen dat de jongeren in een veilige omgeving deze kick kunnen ervaren. Handelingsalternatieven horen afgestemd te zijn op de persoonlijke interesse van de jongeren. Dit kan door bijvoorbeeld jongeren te stimuleren om bijvoorbeeld te gaan go-karten of lasergamen. Wat voor de een een kick geeft hoeft voor de ander nog niet te werken.
- Jongeren willen een toekomst opbouwen. De jongeren zien het hebben en behouden van een rijbewijs als essentieel onderdeel voor het opbouwen van hun eigen toekomst. Heb je als jongeren geen rijbewijs, dan kun je niet naar je werk en verdien je ook geen geld om je gezin te onderhouden. Omdat jongeren hier veel waarde aan hechten, is het van belang de voordelen van het behouden van een rijbewijs te benadrukken. Op deze wijze zal een positieve attitude ontstaan gericht op het behouden van het rijbewijs en dus ook indirect aan het houden aan de verkeersregels. In de projecten kunnen bijvoorbeeld met deze jongeren toekomstscenario's geschetst worden over wat er mogelijk is bij het behouden van het rijbewijs.
- Jongeren geven aan met name het groepsgevoel te ervaren op carmeetings. Zorg dat TeamAlert hierbij aanwezig is.
- Jongeren geven aan snel te rijden op de snelweg. Stem het ervaringselement en de handelingsalternatieven af op de snelweg.
- Jongeren geven aan dat stunten minder gevaarlijk is dan snel rijden. Zorg voor voldoende kennisoverdracht door middel van het geven van statistieken van de betrokkenheid van jongeren bij verkeersongelukken om aan te tonen dat stunten eveneens gevaarlijk is.
- Jongeren geven aan veel waarden te hechten aan hun financiën. Zorg ervoor dat jongeren kennis hebben over wat boetes kosten, benzineprijzen en wanneer er punten op het rijbewijs komen. Benadruk met name het laatste in een project omdat jongeren hier het meeste waarde aan hechten. Laat de jongeren duidelijk zien wat winnen en wat ze verliezen. Maak hier gebruik van het gedragsmechanisme 'gainframe'. Door middel van dit gedragsmechanisme ligt de nadruk op de financiële voordelen van het houden aan de snelheidslimiet.
- Jongeren zijn gevoelig over het beeld wat de ouders van hen hebben. Richt reminders in (familie foto) die terug te vinden zijn in de auto waarbij het concept ouders in de hersenen mee geactiveerd wordt om het gewenste gedrag uit te lokken. Deze reminders kunnen in projecten via gadgets meegegeven worden. Denk hierbij aan sleutelhangers waarin een foto past.
- Jongeren geven aan niet snel te rijden wanneer ouders, kinderen of mensen die wegwerkzaamheden uitvoeren nabij zijn. Laat deze groepen in de projecten terugkomen door debatten te organiseren waarin de jongeren zich moeten inleven in een van deze rollen. Op deze wijze beargumenteren ze hun eigen gewenste gedrag (self-persuasion).
- Jongeren schuiven de verantwoordelijkheid voor het snel rijden af op vrienden of vreemden die als bijrijder in de auto zitten. Deze vrienden of vreemden hebben direct invloed op het gedrag van de bestuurder. Wanneer vrienden of vreemden vragen dat de jongeren zich aan de snelheidslimiet houden, kan dit de snelheidslimiet verlagen.

niet moet houden dan zal dit gebeuren. Het is aan te raden vrienden en vreemden hiervan bewust te maken en een sociale norm te stellen dat het normaal is om je vriend aan te spreken op hun rijgedrag en hem/haar te verzoeken zich aan de gewenste snelheidslimiet te houden.

Factoren om rekening mee te houden

- De mogelijkheid bestaat dat jongeren zichzelf overschatten in hun rijvaardigheid. Om weerstand te voorkomen is het dus van belang de jongeren op de juiste toon aan te spreken. Zo wordt de reactie “bij mij is dit niet zo” voorkomen. Het advies is dan ook inhoudelijke gesprekken aan te gaan nadat de jongeren door een ervaringselement weten dat zij tot een risicogroep behoren. Op deze wijze wordt mogelijke weerstand vermeden.
- Zoals omschreven is het mogelijk dat jongeren zichzelf overschatten in hun rijvaardigheid. Door middel van een ervaringselement worden de jongeren bewust dat zij tot een risicogroep behoren. Het is belangrijk dat jongeren tijdens het uitvoeren van het ervaringselement niet bevestigd worden in het beeld dat zijzelf bekwame bestuurders zijn. De reactie: “zie je wel, snel rijden en verkeersveiligheid kunnen samen” moet vermeden worden.
- Zorg ervoor dat in projecten duidelijk de link wordt gelegd tussen het ongewenste gedrag ‘snel rijden’ en bijvoorbeeld de voordelen van het behouden van het rijbewijs of het zoeken naar handlingsalternatieven die eveneens in een emotionele kick kunnen voorzien. Snelheid is het ongewenste gedrag wat centraal staat en niet het behouden van het rijbewijs.
- De financiën met betrekking tot snel rijden hebben impact op de jongeren. Zorg ervoor dat het gesprek niet enkel uit overdracht bestaat van statistieken en cijfers van boetes. Leg in het gesprek de focus op wat de jongeren kunnen doen wanneer zij in het bezit blijven van het rijbewijs en geld besparen op boetes.
- Jongeren geven aan niet snel te rijden wanneer er ouders bij hun in de auto zitten. Dit doen de jongeren omdat ze graag een goed beeld willen overdragen aan hun ouders. Het is dus aanneembaar om in project(onderdelen) het concept ouders te verwerken. Geadviseerd wordt dit met enige precisie te doen. De jongeren bevinden zich namelijk ook in een levensfase waarin zij zichzelf afzetten ten opzichte van de ouders. Het concept ouders roept mogelijk weerstand bij de jongeren. Het vertonen van weerstand is vaak een reactie op het gevoel van onvoldoende keuzevrijheid. De keuzevrijheid kan gestuurd worden door in gesprekken bijvoorbeeld te vragen voor wie de jongeren zich aan de snelheid zouden houden: de buurtbewoners of voor hun eigen ouders. Op deze wijze vermindert mogelijk de weerstand.

Bijlagen

Vragenlijst selectie respondenten

Ik ben een...

- Jongen
- Meisje
- Zeg ik liever niet

Wat is de hoogste opleiding die je volgt of afgesloten hebt?

- mbo
- vmbo
- havo
- vwo
- wo
- Anders

Ben je in het bezit van je eigen auto?

- Ja
- Nee

Hoe vaak komt het voor dat je te hard rijdt?

- Dagelijks
- Wekelijks
- Maandelijks
- Een paar keer per jaar
- Anders

Welke situaties zijn op jou van toepassing?

- Ik rijd te hard op plekken waar je maximaal 80 km/u mag
- Ik rijd te hard op plekken waar je maximaal 120 of 130 km/u mag
- Ik rijd te hard op plekken waar je maximaal 100 km/u mag
- Ik rijd te hard op plekken waar je maximaal 50 km/u mag
- Ik rijd te hard op plekken waar je maximaal 30 km/u mag
- Anders

Als jij te hard rijdt, hoeveel kilometer zit je dan (ongeveer) boven de maximumsnelheid?

Kies het antwoord dat het beste bij jou past

- Minder dan 5 km/u
- 5 km/u
- 10 km/u
- 20 km/u
- 30 km/u
- 40 km/u
- 50 km/u of meer

Hoe gevaarlijk vind jij te hard rijden?

- Helemaal niet zo gevaarlijk
- Niet zo gevaarlijk
- Neutraal

- Best gevaarlijk
- Heel gevaarlijk

Hoe vind jij jezelf als bestuurder?

- Ik ben een betere bestuurder dan de meeste anderen van mijn leeftijd
- Ik ben een gemiddelde bestuurder voor mensen van mijn leeftijd
- Ik ben een slechtere bestuurder dan de meeste anderen van mijn leeftijd

Klik aan welke situatie het meest op jou van toepassing is!

- Ik ben meestal alleen als ik te hard rijd
- Als ik te hard rijd, rijden er meestal anderen mensen met mij mee

Welke zin past het beste bij jou

- Ik vind het niet erg dat ik wel eens te hard rijd
- Ik vind dat ik eigenlijk niet te hard zou moeten rijden

Als ik te hard rijd, dan...

- Ben ik mij daar bewust van
- Gaat dat per ongeluk

SNELHEID SENSITIZER

TeamAlert

jongeren met **Impact**

Sensitizer 1

In welke situatie rij jij te hard?

Vul hieronder per situatie je gemiddelde snelheid in

Hier rij ik
... km/h

Hier rij ik
... km/h

Hier rij ik
... km/h

Hier rij ik
... km/h

Hier rij ik
... km/h

Hier rij ik
... km/h

Hier rij ik
... km/h

Hier rij ik
... km/h

Hier rij ik
... km/h

Sensitizer 2

Waarom hou jij je niet aan de snelheidslimiet?

Schrijf zoveel mogelijk redenen op

Zo tevreden ben ik over mijn gedrag in het verkeer

Tevreden
Ontevreden

Zo tevreden ben ik over mijn verantwoordelijkheid als bestuurder

Tevreden
Ontevreden

Zo belangrijk vind ik verkeersveiligheid

Tevreden
Ontevreden

Sensitizer 4

Waar hou jij rekening mee in beslissingen rondom (te) snel rijden?

Vrienden	Broers/zussen	Mijn vrienden
Ouders	Andere weggebruikers	Mijn passagiers
Politie	Bikes	Platenbewijs
Brandstofkosten	Cultuur/religie	Opleiding
? ?		

Schrijf de belangrijkste punten in het midden en werk zo naar buiten.

Hierboven kan je al wat voorbeelden vinden ter inspiratie

Sensitizer 5

Wat maakt het jou moeilijk
om je aan de snelheid te houden?
Geef ten minste 3 antwoorden

Wat zou jou helpen om je aan de
snelheid te houden?
Geef ten minste 3 antwoorden

Stichting TeamAlert
Lijsterstraat 3-5
3514 TA Utrecht

030-2232893
info@teamalert.nl
www.teamalert.nl